

รัฐศาสตร์ เบื้องต้น

Introduction to Political Science

ชัดเจน เข้าใจง่าย และครอบคลุมเนื้อหาเบื้องต้นสำคัญที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษารัฐศาสตร์

Written and Prepared By
ดร.วัชร ไตรเจริญกุลภักดิ์, Ph.D.

รัฐศาสตร์เบื้องต้น

(Introduction to Political Science)

รัฐศาสตร์ (Political Science) คือ วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเรื่องของรัฐ

อำนาจการปกครอง ระบบการเมือง การจัดระเบียบของสังคม

ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐ

ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ

Copyright by Watcharee©2025. All Rights Reserved.

คำนำ

ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และบทบาทของรัฐกลายเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เฉพาะสำหรับนักการเมืองหรือข้าราชการเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องใกล้ตัวที่ประชาชนทุกคนควรตระหนักและเข้าใจ “รัฐศาสตร์” จึงมิใช่เพียงศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐและอำนาจเท่านั้น แต่ยังเป็นประตูเปิดไปสู่ความเข้าใจโลกทางสังคม การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในระบบรัฐร่วมกัน

หนังสือ “รัฐศาสตร์เบื้องต้น” (Introduction to Political Science) เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้สำหรับผู้เริ่มต้น ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปที่สนใจอยากรู้จักโครงสร้างของรัฐ ระบบการปกครอง ทฤษฎีทางการเมือง ไปจนถึงพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในแนวคิดพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ และกระตุ้นให้ผู้อ่านรู้จักตั้งคำถาม วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมกับสังคมในฐานะ “พลเมืองที่ตื่นรู้”

เนื้อหาในเล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นลำดับ เข้าใจง่าย ทุก
บททุกตอนผ่านการกลั่นกรองด้วยความตั้งใจ เพื่อให้ผู้อ่านได้
ประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านความรู้ และแรงบันดาลใจในการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบ

ขอให้หนังสือเล่มนี้เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ที่จะเติบโต
อย่างมีวิจาร์ณญาณ และเข้าใจบทบาทของตนในสังคมประชาธิปไตย
อย่างแท้จริง

ดร.วัชรวิ ไตรเจริญกุลภักดี จงแจ่ม

สารบัญ

	หน้า
รัฐศาสตร์” เรื่องใกล้ตัวกว่าที่คุณคิด	9
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์	11
• ความหมายของรัฐศาสตร์	12
• จุดมุ่งหมายของการศึกษารัฐศาสตร์	13
• สาขาย่อยของรัฐศาสตร์	14
• ความสำคัญของรัฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	17
• ความสัมพันธ์ของรัฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น	20
บทที่ 2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐ (State)	22
• องค์ประกอบของรัฐ	23
• ความแตกต่างระหว่าง “รัฐ” กับ “ประเทศ”	28
• ความชอบธรรมของรัฐในการใช้อำนาจ	32
• การฟื้นฟูความชอบธรรมของรัฐในยามวิกฤติ	35
• รูปแบบของรัฐ (เช่น รัฐเดี่ยวกับรัฐรวม)	37

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 3 รูปแบบและระบบการปกครอง	40
• ระบบประชาธิปไตย	40
• ระบบเผด็จการ	42
• ระบบกึ่งประชาธิปไตย	43
• การเปรียบเทียบระบบประธานาธิบดีและระบบรัฐสภา	43
บทที่ 4 ทฤษฎีทางการเมืองเบื้องต้น	46
• แนวคิดของนักปราชญ์ทางการเมืองสำคัญ	46
• เสรีนิยม, อนุรักษนิยม, สังคมนิยม และทฤษฎีอื่นๆ	48
• ความยุติธรรม, เสรีภาพ และอำนาจ	49
บทที่ 5 รัฐบาลและการใช้อำนาจ	52
• อำนาจ 3 ฝ่าย: นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ	52
• โครงสร้างของรัฐบาล	54
• การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ	54

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 6 พรรคการเมืองและระบบการเลือกตั้ง	56
• บทบาทของพรรคการเมือง	56
• ระบบพรรคเดี่ยว สองพรรค และหลายพรรค	57
• ระบบการเลือกตั้งแบบต่าง ๆ	59
บทที่ 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	62
• สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง	62
• วิธีการแสดงออกทางการเมือง	63
• การประท้วง การรณรงค์ และการมีส่วนร่วมโดยสันติ	64
บทที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	66
• รัฐกับระบบระหว่างประเทศ	66
• สถาบันระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ	67
• นโยบายต่างประเทศและความมั่นคง	69
บทที่ 9 ประเด็นร่วมสมัยทางการเมือง	71

สารบัญ

หน้า

• โลกาวัดน์และผลกระทบ	71
• สิทธิมนุษยชน	72
• ปัญหาการคอร์รัปชันและความโปร่งใส	74
บทสรุป	76
• การเข้าใจรัฐศาสตร์เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์	76
• แนวทางพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน	77
แบบฝึกหัดท้ายบท	78
บรรณานุกรม	97

“รัฐศาสตร์” เรื่องใกล้ตัวกว่าที่คุณคิด

ทุกเช้าที่ตื่นขึ้นมา คุณอาจเปิดโทรทัศน์ดูข่าวการเมือง ฟังข่าว รัฐสภาอภิปรายงบประมาณ ดูพรรคการเมืองออกนโยบาย หรือแม้แต่ตั้งคำถามว่าราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอย่างไร คุณอาจไม่รู้ตัวว่า สิ่งที่คุณกำลังพบเจออยู่คือส่วนหนึ่งของ “รัฐศาสตร์” โดยตรง

หลายคนมองว่ารัฐศาสตร์เป็นวิชาของนักการเมือง ข้าราชการ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม เพราะเราทุกคนอยู่ภายใต้ระบบของรัฐ ถูกกำหนดด้วยกฎหมาย ได้รับผลจากนโยบาย และมีสิทธิในการเลือกตั้งผู้นำที่บริหารประเทศ

รัฐศาสตร์ ช่วยให้เรามองเห็นโครงสร้างของสังคมช่วยให้มีความเข้าใจว่ารัฐมาจากไหน ใช้อำนาจอย่างไร และประชาชนมีบทบาทใดในการควบคุม ตรวจสอบ และมีส่วนร่วมในระบบนั้น นั่นคือเครื่องมือในการตื่นรู้ว่าระบบรอบตัวเราทำงานอย่างไร ใครเป็นผู้มีอำนาจ และเราจะเป็น “เจ้าของประเทศ” อย่างแท้จริงได้อย่างไร

การเรียนรู้รัฐศาสตร์จึงไม่ใช่เรื่องไกลตัว หากแต่เป็นการรู้เท่าทันโลก เข้าใจสิทธิของตน และพร้อมจะปกป้องสิทธินั้นด้วยความรู้และสติปัญญา ไม่ใช่ด้วยความกลัวหรือความไม่รู้

หนังสือเล่มนี้ จะพาคุณเดินเข้าสู่โลกของรัฐศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจากความหมายพื้นฐานที่สุด ไล่เรียงไปจนถึงระบบการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และบทบาทของประชาชนในระบบอบประชาธิปไตย โดยไม่ใช้ภาษาที่ยากเกินเข้าใจ แต่จะเน้นการอธิบายแบบเป็นมิตร มีตัวอย่างใกล้ตัว และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของคุณให้มากที่สุด

หากคุณเคยรู้สึกว่ “เรื่องการเมืองไม่ใช่เรื่องของเรา” ขอให้คุณเปิดใจ และลองเรียนรู้ไปพร้อมกัน แล้วคุณจะพบว่า แท้จริงแล้วรัฐศาสตร์ไม่เพียงแต่บอกเล่าถึง “ผู้มีอำนาจ” เท่านั้น แต่มันคือแสงไฟที่นำทางให้ประชาชนทุกคนรู้ว่าตนเองมีพลัง และควรใช้พลังนั้นให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างไร